

LUND UNIVERSITY

Yttrande: Remiss: SOU 2023:36 Genomförandet av minimilönedirektivet

Hartzén, Ann-Christine

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hartzén, A.-C. (2023). Yttrande: Remiss: SOU 2023:36 Genomförandet av minimilönedirektivet.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Institutionen för handelsrätt
Universitetslektor Ann-Christine Hartzén

Lunds universitet

Rektor

Remiss: SOU 2023:36 Genomförandet av minimilönedirektivet

Universitetslektor Ann-Christine Hartzén har beretts möjlighet att avge ett yttrande över betänkandet SOU 2023:36 och avger härmed följande yttrande.

Sammanfattning

Förslaget tillstyrkes, men kan inte anses motiverat på ett godtagbart sätt eftersom utredningen behöver utvecklas och förtydligas i flera avseenden.

Inledning

Förslaget som sådant tillstyrkes, men eftersom utredningen behöver utvecklas och förtydligas i en del avseenden kan förslaget inte anses motiverat på ett godtagbart sätt. Utredningen behöver kompletteras och utvecklas i syfte att ge en god grund och motivering av förslaget. Främst är det tre aspekter i förhållande till vilka utredningen behöver bearbetas: analysen av individuella rättigheter i relation till lön; analysen av det rättsliga ramverket för den svenska lönebildningsmodellen och främjandet av denna modell; och utformningen av den statistik som ska rapporteras till kommissionen. Dessa tre aspekter återkommer i flera delar av utredningen. Nedan förklaras på vilket sätt och i vilka delar utredningen brister i förhållande till dessa frågor och vad som behöver utvecklas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Frågan om eventuella individuella rättigheter avseende lön i den svenska modellen

Utredningens analys rörande Artikel 12 och 13 i direktivet, särskilt avsnitt 9.3 i utredningen, är diskutabel. Utredningen bortser i dessa delar från 27 § MBL rörande kollektivavtalets tvingande verkan och dess individuella skydd för kollektivavtalsenliga villkor för de arbetstagare som är bundna av ett kollektivavtal. I det fall kollektivavtalet innehåller någon form av löne reglering medför 27 § MBL för dessa arbetstagare att individuella löneöverenskommelser

som strider mot kollektivavtalet blir ogiltiga, vilket också kan drivas rättsligt. Därtill har utredningen bortsett från den rättsliga betydelsen av att ett individuellt anställningsavtal hänvisar till ett specifikt kollektivavtal och anger att kollektivavtalets villkor ska gälla för den enskilda anställningen. Även i sådana situationer kan den enskilde individen göra anspråk på rättigheter ur kollektivavtalet, vilket således är att betrakta som en individuell rättighet i det svenska systemet. Mot bakgrund av den tradition, som föreligger inom EU-rätten, att värna individuella rättigheter är det mest rimliga att tolka innebörden av artiklarna 12 och 13 i direktivet såsom att dessa situationer där en enskild arbetstagare kan göra anspråk mot arbetsgivaren på en bestämmelse om lägstalön i ett kollektivavtal ska anses utgöra individuella rättigheter enligt dessa två artiklar. Att utredningen inte på ett fullödigt sätt beaktar dessa rättigheter och hur de skyddas i den svenska modellen är anmärkningsvärt. Avsnittet om skydd mot ogynnsam behandling, sid. 111-113 i utredningen, borde med andra ord ha utrett i vilken mån det behöver införas specifika regleringar som tar sikte på att skydda individer som i enlighet med den svenska modellens regleringar hävdar sina rättigheter avseende minimilön.

Det rättsliga ramverket av betydelse för den svenska lönebildningsmodellen och främjandet av denna

Denna fråga är underutvecklad i utredningen på ett sätt som medför en förenklad och onyanserad analys av relevanta faktorer i en framtida analys av den svenska modellens möjlighet att säkerställa syftet med minimilönedirektivet. Till exempel kan nämnas att det i avsnitten 3.2 - 3.5 helt saknas diskussion och analys av hur förändringar i lagstiftning rörande till exempel arbetslöshetsersättning och skatteavdrag för fackliga medlemsavgifter kan ge effekter på den fackliga organisationsgraden. Utredningen begränsas istället till ett avgränsat rättsområde där lagstiftarens roll i att skapa eller undanröja incitament för fackligt medlemskap genom åtgärder på andra områden inte ens tas upp. Även om den svenska modellen i dagsläget upprätthålls i stora delar till följd av hög organisationsgrad bland arbetsgivare är en analys som inte beaktar betydelsen av en fortsatt hög organisationsgrad bland arbetstagare för modellens fortlevnad allt för förenklad. Utredningen konstaterar endast att arbetstagarnas organisationsgrad är hög ur ett internationellt perspektiv och bortser från att det över tid finns en svag, men tydligt nedåtgående trend i fråga om facklig organisationsgrad.

Även i avsnitt 5.3 saknas reflektion kring facklig organisationsgrad och hur förändrad lagstiftning rörande till exempel medlemsavgifter för a-kassa eller skattelagstiftning kan användas som styrmedel för att stimulera eller undergräva intresset för facklig organisationsgrad. Inte

heller här förefaller utredaren ha beaktat att en stark facklig motpart är en förutsättning för att arbetsgivarna fortsatt ska se ett värde i att upprätthålla sin egen höga organisationsgrad. Risker i förhållande till framtida utveckling av fackligt medlemskap förefaller enligt utredningen inte existera, eller i vart fall inte ha någon betydelse för den svenska modellens styrka. Denna förenklade analys av den rättsliga kontexten för den svenska modellen leder också till att utredningen drar en förhastad slutsats om att det inte skulle behövas några författningsförändringar i det fall täckningsgraden för kollektivavtal i framtiden kommer att sjunka under 80 procent (se utredningen avsnitt 6.4.1). Med hänsyn till att *”minimilönedirektivets övergripande syfte uppfylls genom den svenska modellen för lönebildning och det utfall som modellen resulterar i”* (utredningen sid. 57) är det av vikt att nogsamt utreda och analysera faktorer som kan påverka modellens framtida styrka och förmåga att leverera detta resultat. I dessa delar behöver utredningen fördjupas och utvecklas. Förslag för att säkerställa att täckningsgraden för kollektivavtal kontinuerligt följs upp och relevanta åtgärder vidtas vid risk för en täckningsgrad under 80 procent behöver undersökas. Det bör i denna del vidare utvecklas resonemang kring framtida konsekvenser av att täckningsgraden för kollektivavtal och organisationsgraden bland arbetstagare varierar stort mellan olika branscher.

Utformningen av den statistik som ska rapporteras till kommissionen

Slutligen bör noteras att även diskussionen rörande uppgiftsinsamling och rapportering av statistik till kommissionen är i behov av utveckling i vissa delar. I avsnitt 7.3 beaktas inte i vilken mån det finns möjlighet att sortera insamlad information om lönestrukturer utifrån de faktorer som nämns i artikel 10.2, tredje stycket, i direktivet. Vidare avfärdar utredningen i avsnitt 7.4 behovet av att kunna tillhandahålla sådan information utan att beakta vikten av att som medlemsstat kunna fortsatt påvisa att den nationella modellen för lönebildning ger ett fullgott skydd i fråga om tillräckliga minimilönenivåer. Därtill kommer att utredningen i avsnitt 7.4.2 kort konstaterar att direktivet inte definierar lågavlönad arbetstagare utan att beakta att härledning för detta begrepp torde kunna hämtas från befintliga statistiska definitioner. Låglöneyrken är, i enlighet med Eurostat:s definition, yrken där minst 20 procent av arbetstagarna tjänar 60 procent eller mindre av medianlönen. Således torde en lågavlönad arbetstagare vara den som tjänar 60 procent eller mindre av medianlönen. En mer ingående utredning av vad detta kan medföra i form av vilka lönenivåer och kollektivavtal som särskilt ska beaktas i rapporteringen till kommissionen är därmed önskvärd. I utredningens fortsatta diskussion i detta avsnitt nämns ett sätt att hantera rapporteringen till kommissionen, men några andra tillvägagångssätt diskuteras inte. Inte heller förefaller utredaren ha beaktat att det som i

direktivet anges som sektor (i den engelska versionen används begreppet 'sector') knappast syftar på den svenska indelningen i privat och offentlig sektor utan snarare bör tolkas som det svenska begreppet bransch. I vilken mån det är möjligt att se till att uppgifter sorterade utifrån artikel 10.2, tredje stycket, i direktivet kan göras tillgängliga är inte heller en fråga som utredningen beaktar. Utgångspunkten är istället att sådana uppgifter i nuläget inte finns och därför är de inte tillgängliga, trots att en beredskap på att kunna tillgängliggöra sådana uppgifter åtminstone borde beaktas av utredning i detta ärende. Det bör ligga i den svenska lagstiftarens intresse att framöver kunna bemöta eventuell kritik mot den svenska lönebildningsmodellen med hjälp av till exempel väl utvecklad statistik.

Slutsats och rekommendation

Avslutningsvis kan konstateras att utredningen behöver kompletteras och vidareutvecklas. Även om förslaget i sak kan tillstyrkas kan det mot bakgrund av de problem som påtalats inte uteslutas att ytterligare åtgärder behövs, inte minst för att säkerställa att det i framtida dialog med kommissionen går att påvisa den svenska modellens styrka vad gäller att säkerställa skydd för tillräckliga minimilöner.

Ann-Christine Hartzén